

Arbejdsrapport fra Institut for Statskundskab

Aalborg Universitet

UNGE MED MOD PÅ POLITIK
Rapport om unges politiske deltagelse og
engagement
Johannes Andersen
ISSN: 1396:3503
ISBN: 978-87-92174-09-6
2011:1

UNGE MED MOD PÅ POLITIK

Rapport om unges politiske deltagelse og engagement

Af Johannes Andersen

Copyright: Forfatteren

Arbejdsrapport fra Institut for Statskundskab
Aalborg Universitet
Fibigerstræde 1
DK-9220 Aalborg Øst

ISSN: 1396:3503

ISBN: 978-87-92174-09-6

2011:1

Aalborg 2011

Print: UNI.Print

Indhold

1. De unge – de nye 68'ere.....	5
2. De unge røde kvinder	10
3. Politik i medier	15
4. Politisk deltagelse styrker selvtilliden.....	19
5. Venstreorientering som livsstil og valgvinde	24

1. De unge – de nye 68'ere

De helt unge mellem 16 og 26 år (født 1984-94) er nogle af de mest aktive i politik. Det fremgår af data om danskernes politiske deltagelse i 2010, indsamlet af Gallup for DUF – Dansk Ungdoms Fællesråd. Ud af 11 forskellige deltagelsesformer ligger de unges gennemsnitlige deltagelse på 2,2. Hvilket er markant over gennemsnittet på 1,9. Det fremgår af tabel 1.1.

De bliver fulgt til dørs af 68'er generationen (født 1945-59), hvis tradition for politisk aktivisme fortsat er tydelig, selv om den ikke ligger på niveau med de unges. Dens gennemsnitlige deltagelse er på 2,0, hvilket dog er signifikant over gennemsnittet.

Den generation der var unge i 90'erne (født 1975-83), og som nu er mellem 27 og 35 år, er den mest passive generation af alle. Dens gennemsnitlige deltagelse er helt nede på 1,5. Der er tale om en generation, der generelt i 1990'erne havde vanskeligt ved at beslutte sig for ret meget. I en samfundsmæssig sammenhæng, hvor alt var muligt og ingen ting rigtigt betød noget, blev man mest af alt ubeslutsomme. Og denne ambivalens præger tilsyneladende fortsat denne gruppe af relativt unge. De er i hvert fald passive i det politiske liv.

De overgås i politisk deltagelse af både 80'erne generationen (født 1960-74) og de ældre over 65 år. 80'erne generationen, der var unge i den nykonservative højtid under Poul Schlüter, og som især dyrkede markedskræfternes frie spil, har en gennemsnitlig deltagelse på 1,8. For de ældres vedkommende er deltagelsen 1,7.

Tabel 1.1. Gennemsnitlig politisk deltagelse i Danmark 2010.

	Gennemsnitlig deltagelse (med 11 deltagelsesformer)	Deltagelsens karakter (gennemsnit på en skala fra 0-1)		
		Kontakter	Netværk	Organisationer
Unge – 16-26 år	2,2	0,08	0,24	0,11
90'erne – 27-35 år	1,5	0,06	0,16	0,08
80'erne – 36-50 år	1,8	0,08	0,13	0,10
68'erne – 51-65 år	2,0	0,09	0,14	0,15
De ældste – 66+ år	1,7	0,07	0,09	0,17
Gennemsnit	1,9	0,08	0,15	0,12

Generationerne har det åbenbart med hele tiden at udvikle nye positioner. 68'erne var meget aktive og noget af det mest venstreorienterede, man hidtil havde set i dansk politik. Det var denne generations måde at lægge afstand til efterkrigstidens regelrette og arbejdsomme unge og dem der var unge i 1930'erne. De blev selv efterfulgt af en mere passiv og relativt meget højreorienteret generation. Som så igen blev efterfulgt af den ambivalente, passive og indadvendte generation i 1990'erne.

Nu sker der så tilsyneladende noget nyt igen. I form af de helt unge, der udviser en ny politisk aktivisme. Man er uden sammenligning den mest aktive generation lige nu. Og man er samtidig også den mest venstreorienterede generation. Men det skal ses på baggrund af, at selv 68'erne breder sig over hele det politiske spektrum. De er således i dag overrepræsenteret blandt vælgerne hos både Enhedslisten, SD, Venstre

og Dansk Folkeparti. Et forholdsvis nyt billede af denne 'røde' generation.

De helt unge er overrepræsenterede blandt vælgerne hos Enhedslisten, SF, De radikale og De konservative. Så også her kan man tale om en vis spredning. De er samtidig underrepræsenterede hos både SD og Venstre. Men de har generelt en relativ skarp venstreorienteret profil, med mere end hver tredje af de unge vælgere placeret på venstrefløjen, dvs. på Enhl. og SF.

Nu er politisk deltagelse imidlertid mange ting. I denne undersøgelse omfatter det som nævnt 11 forskellige aktiviteter, gående fra kontakt til medier, deltagelse i en demonstration og medlemskab af et politisk parti. I første omgang er det interessant at se, om der tegner sig et mønster i danskernes politiske deltagelse, og i anden omgang om de unge benytter sig af nogle bestemte deltagelsesformer. Om de har en særlig deltagelsesprofil.

En statistisk faktoranalyse af givne mønstre i deltagelsen afslører, at der er tre dimensioner i den politiske deltagelse. Den første er især kendetegnet ved at man *tager kontakt* med andre. Det omfatter kontakt til medier med en sag, skrivning af et læserbrev, skrivning af et brev til en politiker og deltagelse i en debat på nettet.

Den anden dimension kan kaldes for *netværksdeltagelse*. Den omfatter deltagelse i en underskriftsindsamling, deltagelse i en demonstration, aktiv i facebookgrupper og aktiv som politisk forbruger.

Endelig er der en dimension der kan kaldes for *organisationsdeltagelse*. Den omfatter medlemskab af en politisk forening, donering af penge til et politisk formål og deltagelse i et debatmøde. Altså nogle mere institutionaliserede former for deltagelse, med de politiske partier som et centralt element.

Det er et mønster, der med tidstypiske variationer har været udbredt i Danmark lige så længe man har undersøgt den politiske deltagelse i bred forstand, så det er der ikke den store overraskelse i.

Når man kobler disse deltagelsesdimensioner sammen med de forskellige generationer viser det sig, at de unges deltagelse først og fremmest udfoldes gennem netværksaktiviteter. Her har man et aktivitetsniveau der statistisk og på andre måder adskiller sig markant fra de andre generationers. Denne generation er kort sagt de nye græsrodsaktivister. Noget der tidligere kendetegnede 68'erne.

68'erne er nu i stedet rykket inden døre. I hvert fald er de nu optaget af at kontakte medier og politikere. Her ligger de over de øvrige generationer. Men det er på et meget lavt niveau. Også når det drejer sig om de organisatoriske aktiviteter, ligger man over gennemsnittet, men her overgås man af de ældste, der traditionelt altid har prioriteret eksempelvis medlemskab af et parti frem for demonstrationer og lignende. Men her er 68'erne altså ved at komme med. De øvrige generationer ligger under gennemsnittet.

Der er mange lighedstegn mellem nutidens unge og 68'erne, sådan som de var engang. De er de mest aktive i politik, og de har også en markant venstreorienteret profil. Og da 68'erne formodentlig er forældre til mange af de unge aktive, kan man sige, at de har fået den politiske aktivisme ind med modermælken og forældrenes diskussionslyst.

Men så hører lighederne også op. 68'ernes aktivisme var rodfæstet i et opgør med et traditionelt og stift samfund, præget af privilegier, traditioner og forventninger. Oprøret var således en del af udviklingen af en ny politisk og social identitet, der skulle give den enkelte større frirum. Og åbne for et mere dynamisk arbejdsmarked, men det er en anden sag.

Det er ikke tilfældet for de unge i dag. De vil først og fremmest gøre

en forskel. De er handlingsorienterede, og vil gerne kunne handle, her og nu, hvis der er noget der skal og kan gøres. På den led kan man sige, at de unge i dag uden de store problemer fylder det rum ud, som 68'erne banede vejen for. Ikke mindst gennem nettet og forbruget. Man er fri fra 90'ernes ambivalens og 80'ernes dyrkelse af økonomien og markedets frie spil, Nu vil man vælge. Og man vil gøre en forskel. Fordi det er muligt. Det har ikke noget med oprør at gøre, men handler lang mere om at fastholde dynamikken i samfundet.

2. De unge røde kvinder

De unge mellem 16 og 26 år er i dag den mest venstreorienterede generation i Danmark. Mere end hver tredje ung ville stemme på enten Enhedslisten eller SF. Hos den traditionelt ret venstreorienterede 68'er generation, der er 51-65 år, er andelen der ville stemme på de to venstrefløjspartier helt nede på 25 pct. Så man kan virkelig tale om en markant profil, der adskiller de unge fra de øvrige generationer. Det fremgår af tabel 2.1.

Hvis man inddrager Socialdemokraterne er andelen af unge der stemmer på venstrefløjen oppe på 53 pct. Et tal som dem der var unge i 1990'erne, og som nu er 27-35 år, kan matche med 55 pct. De er sammen med de ældste blandt dem, der er mest begejstret for SD.

Hver generation har deres egen politiske profil, der adskiller sig i større eller mindre udstrækning fra de øvrige. De unge fylder godt på venstrefløjen, og meget lidt på den borgerlige side. 90'ernes unge viser det samme mønster, men ikke helt så markant. Dem der var unge i 80'erne er ret højreorienterede, mens 68'erne på deres lidt ældre dage breder sig mere og mere over hele spektret. Endelig er de ældste over 66 år klart den gruppe der rummer flest borgerlige vælgere.

Tabel 2.1. Hvad man ville stemme hvis der var valg i morgen.
Opdelt på generationer. 2010. Pct.

Generation	Enl	SF	SD	RV	KrD	V	Lib A	Kons	DF	Totalt
Unge – 16-26 år	11	24	18	13	1	12	6	9	7	100
90'ernes unge – 27-35 år	5	21	29	10	0	14	11	4	8	100
80'ernes unge – 36-50 år	4	19	21	5	1	21	9	9	11	100
68'erne – 51-65 år	8	17	25	5	1	23	6	4	11	100
De ældste – 66+ år	1	8	31	4	2	28	8	7	11	100
Total	6	17	25	7	1	21	8	7	10	100

Bag disse tal ligger der imidlertid nogle interessante kønsforskelle. For det er nemlig de unge kvinder, der trækker denne generation til venstre. Endda i et ret bemærkelsesværdigt omfang. 45 pct. af de unge kvinder ville stemme på enten Enhedslisten eller SF, hvis der var valg i morgen. Og inddrages Socialdemokraterne i analysen stemmer to ud af tre unge kvinder, dvs. 66 pct., på et venstrefløjsparti. Det fremgår af tabel 2.2.

Tabel 2.2. Hvad man ville stemme, hvis der var valg i morgen.
Opdelt på køn og generation. December 2010. Pct.

Køn	Generation	Enl	SF	SD	RV	KrD	V	LibA	Kon	DF	Total
Mand	Unge	8	17	13	17	1	14	12	7	11	100
	90'ere	4	23	20	7	-	16	17	4	10	100
	80'ere	3	15	19	6	1	25	7	11	12	100
	68'ere	10	14	20	7	-	25	8	7	11	100
	De ældste	2	10	34	2	-	24	8	10	12	100
	Total	5	15	21	7	-	22	9	8	12	100
Kvinde	Unge	15	30	21	8	2	9	1	11	4	100
	90'ere	7	17	40	13	-	13	3	4	4	100
	80'ere	4	22	24	4	1	17	11	6	10	100
	68'ere	6	19	32	5	3	21	3	1	11	100
	De ældste	1	7	27	7	4	34	9	4	9	100
	Total	6	19	28	6	2	20	6	5	8	100
I alt		6	17	25	7	1	21	8	7	10	100

Til gengæld er de ikke særligt optaget af de borgerlige partier. Kun 1 pct. af de unge kvinder ville stemme på Liberal Alliance. Det er partiets laveste andel overhovedet blandt de kønsopdelte generationer. Lidt bedre går det for Venstre, mens De konservative står relativt stærkt. Hele 11 pct. af de unge kvinder ville stemme på de konservative, og det er den højeste andel, partiet opnår, opgjort på denne måde. Dansk Folkeparti er heller ikke noget for de unge kvinder. Alt i alt stemmer kun 25 pct. på et af de borgerlige partier. De radikale i midten kan mønstre 8 pct. i denne gruppe.

De unge piger har altså en markant venstreorienteret profil, med SF som det førende parti. Samtidig kan det konstateres at Liberal Alliances relativt unge mænd overhovedet ikke finder klangbund hos de unge kvinder.

Når det drejer sig om de unge mænd er profilen knapt så polariseret. Det største parti er Det radikale Venstre, som har tilslutning fra 17 pct. her. En position partiet deler med SF, der opnår det samme stemmetal her. Herefter følger Socialdemokraterne (13 pct.) og tankevækkende nok Liberal Alliance (12 pct.). Liberal Alliance har altså langt bedre fodfæste blandt de unge mænd end blandt de unge kvinder.

Samlet set er billedet, at 38 pct. af de unge mænd stemmer på et af de tre venstrefløjspartier, mens 44 pct. stemmer på et af de borgerlige partier. Mens de radikale som nævnt indtager en særlig position i midten.

Generelt er kvinderne markant mere venstreorienterede end mændene. Med undtagelse af de ældste ligger alle generationer med en andel på eller over 50 pct., der stemmer på et af de tre venstreorienterede partier. Her er det værd at bemærke, at 40 pct. af de kvinder, der var unge i de ambivalente 1990'ere, stemmer på SD. Det er den højeste tilslutning, partiet opnår i nogle af de kønsopdelte generationer. Det radikale Ven-

stre står også relativt stærkt med en tilslutning på 13. pct. Kvinderne i 68' er generationen har også en høj andel på venstre fløj, og her er det også SD der trækker mest, med 32 pct.

Hos de ældste kvinder er det de borgerlige partier der står stærkest, ikke mindst Venstre. I denne gruppe opnår partiet 34 pct., og det er det højeste niveau blandt nogle af de kønsopdelte generationer. De kvinder der var unge i 80'erne, hvor nykonservatismen var på sit højeste, følger trop. Her stemmer 44 pct. på et af de borgerlige partier.

Det betyder omvendt, at mændene er markant mere borgerlige, uden at de på nogen måde er et spejlbillede af kvinderne. De spreder i langt større udstrækning end kvinderne deres stemmer over hele spektret. Den mest profilerede generation af mænd er dem der var unge i 80'erne. 55 pct. af denne generations mænd stemmer på et af de borgerlige partier, mens kun 37 pct. stemmer på venstre fløj. Det er hhv. den højeste og laveste andel for partiernes tilslutning blandt mænd.

Tankevækkende nok kan man nu også konstatere, at 68' er generationens mænd er blevet mere borgerlige end røde. Hele 51 af denne gruppe stemmer på et af de borgerlige partier. Dertil kommer 7 pct. på De radikale, hvilket betyder at kun godt 40 pct. af mænd fra 68' er generationen stemmer rødt. Der er dog stadig nogle, der holder fanen højt, idet 10 pct. af 68' er mændene stemmer på Enhedslisten.

Ser man det ud fra partiernes perspektiv, er der markant forskel på deres vælgerbasis. Socialdemokraterne er et parti for ældre mænd og kvinder fra 90' er generationen. Hos Venstre er det omvendt, idet dette parti især er for ældre kvinder, fulgt op af mænd i den ældre halvdel.

Enhedslisten er et parti for de unge kvinder, suppleret med unge mænd og mænd fra 68' er generationen. På den måde matcher partiets frontfigurer ganske godt deres vælgere. SF er generelt et parti for de un-

ge generationer, mens De radikale Venstre er et parti for unge mænd. Fulgt til dørs af de relativt unge kvinder fra 90'er generationen.

Liberal Alliance er i udpræget grad et parti for unge mænd. Suppleret af de kvinder, der var unge i 80'erne. De konservative, der har nok at slås med i disse dage, kan trøste sig med at de unge kvinder relativt set er flinke til at bakke dem op. Hjulpet til dørs af mænd fra 80'er generationen. Endelig er Dansk Folkeparti et parti, der især henter mandlige vælgere i alle generationer.

Hvis man kikker ud over vælgerskaren, er der en del partier, der har noget at indhente. Venstre er bagud hos de yngre kvinder, der bragte partiet til magten. Her kører SF mere med stafetten. Men det er jo ikke sikkert det holder, i en tid hvor efterlønnen pludselig er blevet et vigtigt emne.

3. Politik i medier

Der er masser af forventninger til internettets betydning som kilde til informationer om politik og som medie for politiske diskussioner. Ikke mindst er der stor fokus på de sociale mediers betydning. Efterhånden også fra de politiske partiers side. De fleste centrale kandidater til det kommende folketingsvalg er for længe blevet udstyret med en Facebook profil, hvor de gladelig lukker så mange venner ind i folden som muligt. Og de ledende politikere har nu så mange venner, at de ikke er venner længere, men er blevet til fans. Der er trods alt også grænse for, hvor mange venner man kan have, selv om teknologien er meget tålmodig.

Politikernes facebook profil er som regel en blanding af henvisninger til officielle meddelelser, egne politiske udtalelser og mere personlige billeder. Udtalelserne er korte og ret genkendelige, når man kender parti-farven. Men der er også masser af korte kommentarer til mere utraditionelle vinkler i den løbende politiske debat. På den måde kan man vise vælgere, fans og venner, at man er med i debatten, og har noget særligt at byde på.

De personlige billeder fortæller små historier om en politiker, der er blevet morfar, og nu hygger han sig gevaldigt med barnebarnet. De kan

også vise, at en politiker tilsyneladende har det meget rent i køkkenet, og at der også er nogen der har tid til at læse avisen i en stue, hvor alt ligger på den rigtige plads. Man er vel præsentabel, når nu vælgerne kikker ind som 'venner' via Facebook.

Det kan imidlertid godt være, at politikerne kan tage den lidt med ro, når det drejer sig om Facebook og andre sociale medier. Det er nemlig kun omkring 3 pct. af den danske befolkning, der søger informationer om politik på denne måde. Det fremgår af data indsamlet af Gallup for DUF, Dansk Ungdoms Fællesråd. Det er præsenteret i tabel 3.1. Den megen snak om de nye mediers store betydning for f.eks. en valgkamp i fremtiden, har derfor endnu ikke ret meget på sig.

Tabel 1. Generationer og indhentning af informationer gennem medier og diskussioner. 2010. Pct.

Generation	Opsøger informationer om politik gennem:						
	Trykte aviser og magasiner	TV og radio	Internetaviser	Partiers hjemmesider	Sociale medier bl. Facebook	Uddannelse og arbejde	Diskussioner med venner og familie
Unge: 16-26 år	44	82	43	3	10	30	50
90'ere: 27-35 år	37	91	46	5	3	12	40
80'ere: 36-50 år	44	95	46	2	3	11	50
68'ere: 51-65 år	71	94	30	3	1	9	48
De ældste: 66+ år	80	97	20	5	1	1	53
Total	56	92	37	3	3	12	49

Den største brug af de sociale medier på nettet finder man hos de unge (16-26 år). Så hvis det er de unge man er specielt interesseret i at få kontakt med, kan de være en god genvej. Men kun til 10 pct. af de unge, så også her er der grænser for gennemslagskraften. Holder man alligevel fast på dette medie, er det nok nødvendigt at man gør lidt mere ud af dia-

logen, og at man måske også nedtoner det lidt pæne og formelle præg, mange af politikernes profiler har.

Partiernes egne hjemmesider står heller ikke i høj kurs hos vælgerne. Også her er det kun 3 pct. af befolkningen der bevidst benytter sig af dem. Et nærmere kig på brugerne viser oven i købet, at der ikke er sammenfald mellem de to grupper. At dem der går efter det sociale og personlige ikke går efter partiernes egne hjemmesider. Og omvendt. Nogen vælgere vil gerne hygge sig, også med politikerne, mens andre er stærkt politisk interesserede, og går direkte efter kilden hos partiernes egne hjemmesider. Men det er altså ikke ret mange nogen af stederne.

Derimod er der langt mere bud efter internetaviserne, idet 37 pct. henter informationer herfra. Det gælder især personer under 50 år, hvor omkring 45 pct. går denne vej. Lidt flere går efter den trykte avis og trykte magasiner, nemlig 56 pct. Og her er det især personer over 50 år, der gør sig gældende. Og tankevækkende nok er der ikke så mange, der gør begge dele. Kun 13 pct. af befolkningen bruger både de trykte medier og internetaviser. 24 pct. nøjes med internetaviserne, mens 44 holder sig til den trykte presse.

Det betyder at der er en gruppe på 20 pct. af befolkningen, der hverken bruger trykte medier eller internetaviser. En gruppe hvor især de personer der er under 50 år er overrepræsenterede. Med gruppen af 27-35 årige, altså dem der var unge i 1990'erne, som dem der er mest overrepræsenterede her. 31 pct. af denne generation bruger hverken det ene eller det andet medie. Hvilket passer godt med, at denne generation generelt er den mest passive, når det drejer sig om politisk deltagelse.

Til gengæld bruger de allerfleste enten radio eller TV som kilde til informationer om politik og samfundsforhold. Over 92 pct. af befolkningen benytter sig af disse medier. Det laveste niveau findes hos de unge,

hvor godt 80 pct. åbner for dem. Hvilket trods alt er et relativt højt niveau. Det betyder, at der kun er ganske få danskere, også blandt de unge, der ikke på en eller anden måde bruger et eller andet medie i deres jagt efter nyheder om politik og samfund. Og hvis man ser på hvem der bruger forskellige medier, ligger de unge i top. De har altså den bredeste medievidte som en del af deres politiske kultur. De går kort sagt ikke efter et enkelt medie, men kan sagtens skifte mellem dem.

I forlængelse heraf kan det konstateres, at vælgere fra Enhedslisten og Det radikale Venstre ligger i top, når det drejer sig om at benytte sig af flere forskellige medier. Det er helt i overensstemmelse med, at disse partier har den yngste vælgerprofil.

Der tales meget om de nye mediers store betydning. Der er imidlertid en del der tyder på, at denne betydning mere er et ideal end en del af den politiske virkelighed. Som aktivt offensivt medie er hverken Facebook, de øvrige sociale medier eller partiernes hjemmesider noget, der for alvor spiller en rolle. Og hvis de gør, så er det især i forhold til de unge. Så er man interesseret i en mulig genvej til de unge her, er det da værd at forsøge. Men det er langt vigtigere at gå via avisernes hjemmesider, hvis man vil bruge nettet. Og så ellers satse på de traditionelle medier.

4. Politisk deltagelse styrker selvtilliden

Det kræver selvtillid at begå sig i det politiske liv. Det vil sige en tro på, at man selv kan påvirke de politiske processer, og at det også gør en forskel, hvem der eksempelvis sidder inde med regeringsmagten. Politisk selvtillid er altså et udtryk for, at man tror at det er muligt at forandre forhold i samfundet gennem politisk engagement og beslutninger, og at man i forlængelse heraf også tror på, at man selv kan spille en rolle i den forbindelse. At politisk deltagelse kort sagt nytter noget.

Der er markante forskelle på den politiske selvtillid hos forskellige generationer. 68'erne er - stadig - generationen med den største politiske selvtillid. Det fremgår af tabel 4.1. Deres selvtillid ligger signifikant over alle andre generationers. Og her er politisk selvtillid målt ved hjælp af et indeks, der omfatter 5 spørgsmål. Det drejer sig konkret om vælgernes vurdering af, om de har en holdning til samfundsudviklingen, om de interesserer sig for politik, om de har noget at bidrage med i politiske diskussioner, om de har en holdning til de samfundsmæssige udfordringer og om de vurderer, at det gør en forskel hvilket partier der danner regering.

68'ernes høje politiske selvtillid sætter sig især spor i den politiske

deltagelse, der især benytter sig af kontakter til myndigheder og medier, ligesom de også er ret aktive i partier og andre politiske organisationer. Herefter følger de ældste, hvis selvtillid også ligger over gennemsnittet. De er den generation, der er mest aktive i de politiske partier og organisationer. Hvilket kun kan opfattes som et positivt bidrag til den danske politiske kultur, men giver samtidig et lille indtryk af det problem det nu engang er, at det kniber gevaldigt med rekruttering af nye stabile medlemmer bredt i befolkningen.

Tabel 4.1. Politisk selvtillid og deltagelse hos forskellige generationer, 2010.

Generation	Niveau for politisk selvtillid (skala fra 0-5)	Politisk deltagelse (skala 0-11)
De unge: 16-26 år	4,16	2,28
90'ernes unge: 27-35 år	3,94	1,47
80'ernes unge: 36 – 50 år	4,10	1,73
68'erne: 51-65 år	4,41	1,20
De ældste: 65+ år	4,40	1,68
Gennemsnit	4,20	1,83

Herefter kommer de unge, hvis politiske selvtillid ligger tæt på gennemsnittet. Det forhindrer imidlertid ikke at denne generation generelt er den mest politisk aktive generation i Danmark. Det sker gennem aktiviteter der især udfoldes i netværk, internettet og mere eller mindre faste sociale bevægelser.

Det er den generation der var ung i 1990'erne, der har den laveste politiske selvtillid. Og faktisk også den laveste politiske deltagelse. Også når det drejer sig om selvtilliden slår denne generations udbredte ambivalens altså igennem. Lige over finder man den generation der var unge i 1980'erne. Altså i de nykonservative velmagtsdage, hvor man dyrkede økonomisk succes, modernisering og fremskridt.

Samlet tegner der sig et billede af en ny generation af unge, der måske er med til at føre den politiske selvtillid tilbage i den danske politiske kultur, og som under alle omstændigheder har viljen til at gøre sig gældende i de politiske processer. Spørgsmålet er nu, hvilken faktor der analytisk kan bestemmes som en vigtig faktor, når det drejer sig om at forklare forskelle i den politiske selvtillid. Altså hvad der kan styrke tilliden og hvad der ikke betyder så meget.

En oplagt mulighed kunne være uddannelse. Ud fra den logik, at jo bedre uddannelse man har, jo bedre er man i stand til at begå sig, og det kan også styrke selvtilliden. I forlængelse heraf kunne medieforbrug også betyde noget. Hvor pointen kan være, at jo mere man følger med i medier om politik og samfund, jo mere selvtillid får man. Ud fra den antagelse, at viden er magt. Ens politiske placering kan muligvis også spille en rolle. Her kan antagelsen være, at den politiske selvtillid har rod i en bestemt politisk position. At det eksempelvis især er de venstreorienterede der fører sig frem med højt hår og selvtillid, fordi de tror særligt meget på deres politiske projekt. Endelig kan den politiske selvtillid også hænge sammen med politiske deltagelse og de erfaringer man gør i den forbindelse. Altså ud fra en antagelse om, at jo mere man deltager i de politiske processer, jo mere lærer man om politik og om at begå sig, og jo mere styrker man på denne måde den politiske selvtillid.

Kobler man disse fire faktorer sammen med den politiske selvtillid i en model, er det muligt statistisk at teste, hvilken faktor der forklarer mest af variationen i den politiske selvtillid. Det første bemærkelsesværdige resultat er, at hverken uddannelse eller politisk orientering kan forklare noget signifikant i forhold til den politiske selvtillid. Det er således ikke specielt motiverende og styrkende for selvtilliden at være venstreorienteret – eller højreorienteret for den sags skyld. Så selv om de unge i

dag har relativ stor selvtillid, så hænger det ikke sammen med deres tilbøjelighed til at se til venstre i det politiske univers.

Tilbage er der to faktorer. Den ene er medieforbrug i relation til informationer om politik og samfund, og den anden er politisk deltagelse. Sat på spidsen er styrkelsen af den politiske selvtillid altså et spørgsmål om teori eller praksis. Om det er ved at få informationer og nyheder om politik og samfund, at man styrker selvtilliden, eller om det er ved at kaste sig ud i de konkrete politiske processer.

Samlet set forklarer begge faktorer statistisk set en del af variationerne i den politiske selvtillid. Det fremgår af tabel 4. 2. Den vigtigste faktor er imidlertid politisk deltagelse, mens medieforbrug ligger noget lavere. Splitter man op på generationer viser det sig, at hos 68'erne, de ældste og dem der var unge i 1990'erne forklarer medieforbrug mest. Det er altså generationer, der i høj grad styrker deres politiske selvtillid gennem dyrkelse af mediernes informationsstrømme om politik og samfund. Man handler altså i princippet med udgangspunkt i viden og informationer. Kan man håbe, for det kan jo for enkelte generationer knibe noget med overhovedet at handle.

Tabel 2. Modeller for variationer i politisk selvtillid

Faktor	Betaværdi – hele befolkningen	Betaværdi – for de unge (16-26 år)
Politisk deltagelse	0,269	0,381
Medieforbrug om politik og samfund	0,206	0,052
Modellens samlede forklaringskraft i forhold til politisk selvtillid	14,2 pct. af variationen	15,8 pct. af variationen

For de unge er billedet omvendt. Her forklarer den politiske deltagelse suverænt mest af variationen i den politiske selvtillid. Hvilket kan tolkes på den måde, at det hos de unge er den politiske praksis der styrker deres selvtillid. Omsat til en aktuel diskussion om unges valgret kan man sige, at ved at give de unge på 16 og 17 år valgret, styrker man samtidig deres selvtillid, fordi man netop kaster dem ud i en forpligtende praksis. Derimod giver det ikke ret meget at undervise og informere dem om de politiske sammenhænge. Det er altså praksis og ikke teori der styrker selvtilliden, og dermed giver de unge endnu bedre muligheder for at føre sig frem i det politiske univers. Selv om det er hvad data antyder, så er det nok også en konklusion, der er trukket helt til sit yderste.

5. Venstreorientering som livsstil og valgvinde

De unge er i dag tilsyneladende ret venstreorienterede. I hvert fald hvis man spørger, hvad de ville stemme, hvis der var folketingsvalg i morgen. 53 pct. af de unge under 27 år ville stemme på et af de tre venstrefløjspartier, med SF som den store vinder. Det viser data indsamlet af Gallup for DUF. Deler man op på køn viser det sig, at det især er de unge kvinder, der ser til venstre på den politiske scene. 2 ud af 3 unge kvinder ville stemme på et af de tre venstrefløjspartier. Igen med SF som den store vinder, idet hvor tredje ung kvinde ville stemme på dem. Det er formodentlig noget, der kan få det til at krible i fingrene hos de gamle 68'ere. Nu må det da være oplagt at læse Karl Marx igen!

Det er imidlertid ret sandsynligt, at de fleste af de unge venstreorienterede ville løbe skrigende bort, hvis venstrefløjspartierne eller andre forsøgte at få de unge med på nærstudier af Karl Marx, merværdi og proletariats diktatur. Hvilket måske antyder, at det at være venstreorienteret kan dække over mange forskellige ting.

Før 1960'erne var det at være venstreorienteret først og fremmest forbeholdt arbejderklassen og nogle ganske få intellektuelle, der i kraft af en høj uddannelse kunne fortolke og formidle de venstreorienterede bud-

skaber på rette vis til netop arbejderne. Det gav masser af diskussion, splittelse og fraktioner, man grundlæggende var der enighed om, at de venstreorienterede først og fremmest var arbejdere, der kæmpede for at ændre samfundet i overensstemmelse med arbejderens fundamentale interesser. Og det var netop det sidste, man var uenige om.

Langsomt men sikkert blev de fortolket ind i en socialdemokratisk ramme, hvor eksempelvis Marx, oprør og revolution ikke spillede den store rolle. Men figuren var der enighed om. Arbejderne var socialister og venstreorienterede, fordi deres objektive interesse var at forandre samfundet til fordel for de undertrykte masser og deres ønske om frigørelse eller i det mindste retfærdighed. Det var der nemlig ikke andre der ville. Hvad eksempelvis Marx havde skrevet meget om, så det var bare om at gå ombord i ham.

I 1960'erne og specielt i 1970'erne blev samfundet præget af større og større mobilitet, bl.a. som følge af ny teknologi, nye kommunikationsmidler og nye sociale strukturer med en voksende middelklasse som et vigtigt omdrejningspunkt. Denne mobilitet stødte mod det etablerede samfunds tro på traditioner og forventninger – også hos de venstreorienterede arbejdere, der var noget tunge i røven.

De unge troede imidlertid på mobilitetens mange muligheder for selv at bestemme, hvad der var vigtigt og hvad der ikke var. Ikke mindst fordi udsigten til at gå i faderens eller moderens fodspor ikke var specielt ophidsende, og fordi økonomisk vækst åbnede for nye muligheder – både på arbejdsmarkedet og i fritiden. Ved hjælp af lomme penge, nye kulturelle udtryk og en øget fritid startede de ungdomsoprøret, og fik på den måde vendt op og ned på samfundets måde at tænke på. Ungdomsoprøret var nærmest en mental revolution. Her kom livsstil og personlig udvikling til at stå i centrum, på bekostning af fastlåste kollektive interesser og

betonstive samfundsperspektiver.

En hel del unge i uddannelsessystemet fik et dynamisk perspektiv på deres opgør gennem marxismen, og især den side der handlede om de sociale forandringer, der *logisk* fulgte i kølvandet på forandringer i økonomien og produktionsforholdene. Denne udgave af marxismen kastede man sig over med stor flid, og man så sig – mere eller mindre bevidst – som fortrop for de nye forandringer. Nu var det bare op til arbejderne at følge med, men det kom der ikke rigtigt noget ud af. Marx blev en autoritet i en selvforståelse, der sagde at de unge havde nøglen til et nyt samfund, hvor man ikke skulle følge de stive strukturer. Man skulle bestemme selv.

Denne generation af unge var naturligt nok meget venstreorienterede, men kunne ikke finde ståsteder i de etablerede partier. Der skulle nogle nye til, bl.a. SF og Venstresocialisterne, der kunne være med til at fremme perspektivet om individualitet og den individuelle udvikling, iklædt passende marxistisk terminologi med symbolsk vægtning af det kollektive. Men ungdomsoprørets kerne er, at man med Marx i hånden banede vejen for den moderne individualisering, der siden har domineret samfundet. Man vendt op og ned på samfundet, og derfor var det venstreorienterede perspektiv en vigtig dynamo. Hvad det fortsat er for denne generation, selv om især mændene er blevet lidt mere højreorienterede her på vej til efterlønnen eller pensionen.

Dem der var unge i 1980'erne havde fået nok af oprør, venstreorientering og Marx. Man satsede på *nykonservatismen* i en tid, hvor man begyndte at modernisere de offentlige institutioner i overensstemmelse med de spor, der bl.a. var blevet lagt frem i ungdomsoprøret. Nu gik man efter det individuelle som bevidst perspektiv, og personlig succes inden for eksempelvis økonomi var ikke at foragte.

I 1990'erne åbnede mulighederne for individuel udfoldelse sig for alvor. Hvilket efterlod de unge i en tilstand af *ambivalens* – hvad skulle man overhovedet finde på at vælge? Man kunne altid lige forsøge sig eksempelvis med lidt Karl Marx, samtidig med at man lige markerede, at det ikke rigtigt betød noget. Kulturelt blev situationen fortolket gennem mangfoldige eksempler på pasticher, i form af en sammenblanding af forskellige kulturelle udtryk, der ind i mellem havde klare referencer til fortiden, bl.a. Marx og ungdomsoprøret i 1970'erne. Så hvis der var noget med Marx, så var det nu nærmest for at markere, at alt kan betyde noget. Måske. Tankevækkende nok er denne generation den mest passive generation i dagens Danmark, når det drejer sig om politik.

Som sagt er de unge under 27 i dag de mest aktive (drengene) og mest venstreorienterede (pigerne) i det politiske univers. Men de ville formodentlig løbe skrigende bort, hvis man præsenterede dem for Marx, skoling, kapitallogikere og strukturalister. Det skyldes at deres venstreorientering har helt andre rødder og en helt anden betydning, end den har været tidligere.

De unges tilgang til det politiske er i dag ikke mindst knyttet til livsstil, men uden at være indskrevet i et oprør, sådan som det var tilfældet i 1970'erne. Nu er det mest livsstil, og har derfor ikke så meget at gøre med de traditionelle former for politik. Unges livsstil er ikke mindst præget af et ønske om at kunne gøre en forskel. Om at kunne agere og kunne sætte noget i værk, gerne i snævre netværk. Hvor målet dels er at opleve noget nyt og dels også at demonstrere i forhold til omverdenen, at man har gang i noget, der er anderledes. Og at man faktisk godt kan begå sig i det offentlige rum. På en fed måde.

Det venstreorienterede er lige nu en passende måde at demonstrere noget nyt. Holdningsmæssigt især motiveret af globale spørgsmål og mo-

ralske holdninger til de store udfordringer vedrørende miljø, klima og sociale uligheder.

Dertil kommer en anden faktor, nemlig valg vinden. Når man er ung gør det ikke noget, at man af og til oplever, at man er med på den vindende vogn. Derfor er der også ret meget elastik i de politiske holdninger. Man løber med dem der vinder. Med de venner, der løber i retning af nogen, der ser ud til at vinde. Selvfølgelig er der også nogen, der løber den modsatte vej, bl.a. for provokationens skyld. Men man vil gerne være med, der hvor de andre også gør sig. Og lige nu er det altså hos SF.

Men det betyder grundlæggende, at de unge i dag ikke er bærere af et særligt politisk engagement, der gør at man nu vil se helt nye perspektiver i det politiske univers. Man går efter at udfolde en livsstil, og her kan det politiske lige nu bruges som en passende platform. Og når den er venstreorienteret skyldes det ikke mindst, at man på denne måde kan vise, at man er med på noget nyt og anderledes. Efter en lang periode med borgerlig politisk dominans, økonomisk krise og ambivalens. Nu vil man ud af krisens og systemernes snærende bånd. Men tag ikke fejl. Politik er stadig ikke specielt interessant.